24/06/2020

Αγ. Αθανάσιος ο Πάριος: Ένας μεγάλος διδάσκαλος του Γένους

/ Γνώμες

ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Ο ΠΑΡΙΟΣ

Ο ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Ο ΠΑΡΙΟΣ (1721-1813) Ένας μεγάλος διδάσκαλος του Γένους και ένας φλογερός ζηλωτής της ορθοδόξου παραδόσεως

Μέσα στη χορεία των μεγάλων πνευματικών αναστημάτων της Ορθοδοξίας εξέχουσα θέση κατέχει ο εν Χίῳ οσιακώς κοιμηθείς στις 24 Ιουνίου 1813 άγιος Αθανάσιος ο Πάριος, ο οποίος αναδείχθηκε διαπρεπής θεολόγος, φωτεινός διδάσκαλος του Γένους, ακαταπόνητος εθναπόστολος, στερρός υπέρμαχος της Ορθοδοξίας, απαρέγκλιτος φρουρός και θεματοφύλακας της ορθοδόξου παραδόσεως, πολυγραφότατος συγγραφέας, ηγετικό στέλεχος του φιλοκαλικού κινήματος, ιδρυτής και σχολάρχης της περιωνύμου Μεγάλης Σχολής της Χίου.

Του Αριστείδη Γ. Θεοδωρόπουλου, Εκπαιδευτικού

Ο γενναίος και ακαταπόνητος αυτός αγωνιστής και ακοίμητος φρουρός των ορθοδόξων δογμάτων της αμωμήτου ημών πίστεως γεννήθηκε το 1721 στο χωριό Κώστος (ή Κόστος) της Πάρου, γεγονός που δικαιολογεί την επωνυμία « Πάριος», με την οποία έμεινε γνωστός στην Εκκλησιαστική Ιστορία, αφού το πραγματικό του επώνυμο ήταν Τούλιος. Είχε άλλα τρία αδέλφια, αλλά ο Αθανάσιος ήταν ο πρωτότοκος γιος του εκ Σίφνου καταγομένου πατρός του, ο οποίος ονομαζόταν Απόστολος Τούλιος, η δε μητέρα του ήταν από την Πάρο. Τα πρώτα του γράμματα διδάχθηκε στη γενέτειρα του, την Πάρο, ενώ σύμφωνα με κάποιες πληροφορίες φοίτησε στη Σχολή του Παναγίου Τάφου στη Σίφνο, αλλά και στη Σχολή του Γένους στην Άνδρο με δαπάνες της Μονής του Αγίου Αντωνίου Κεφάλου της Πάρου. Η επιθυμία του για περαιτέρω μόρφωση τον οδήγησε το 1745 στη Σμύρνη, όπου φοίτησε στην ιδρυθείσα το 1733 περιώνυμη Ευαγγελική Σχολή, στην οποία δίδασκαν ο ιδρυτής της, μοναχός Ιερόθεος Δενδρινός και ο Χρύσανθος Καραβίας που κατάγονταν και οι δύο από την Ιθάκη. Μετά από την εξαετή του φοίτηση αναχωρεί το 1751 για το Άγιο Όρος, όπου φοιτά στην περίφημη Αθωνιάδα Σχολή, την οποία διηύθυνε ο μοναχός Νεόφυτος Καυσοκαλυβίτης, ενώ το 1753 ανέλαβε τη διεύθυνση της Σχολής ο εκ Κερκύρας ιεροδιάκονος Ευγένιος Βούλγαρης, ο οποίος ονομάσθηκε «ο νέος Αριστοτέλης της Ελλάδος». Από τον Ευγένιο Βούλγαρη ο Αθανάσιος διδάχθηκε τη φιλοσοφία και τις ξένες γλώσσες για να έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί και να μεταφράζει τα ξένα συγγράμματα. Παράλληλα η μεγάλη του δίψα για ολοένα και περισσότερες γνώσεις τον οδήγησε στη βιβλιοθήκη της Σχολής, αλλά και σε άλλες αγιορείτικες βιβλιοθήκες, όπου μελετούσε ακατάπαυστα την ελληνική ιστορία, την Αγία Γραφή και τα συγγράμματα των Πατέρων της Εκκλησίας. Οι άριστες επιδόσεις του στην Αθωνιάδα Σχολή εντυπωσίασαν τον Ευγένιο Βούλγαρη σε τέτοιο βαθμό, ώστε με

την προτροπή του χειροτονήθηκε ο Αθανάσιος διάκονος, ενώ διετέλεσε και καθηγητής της Σχολής. Η πνευματική κατάρτιση του Αθανασίου και η φήμη που απέκτησε, παρακίνησε τους Θεσσαλονικείς να του ζητήσουν να αναλάβει τη διεύθυνση του «Ελληνομουσείου» της Θεσσαλονίκης, το οποίο ήταν η Σχολή του Γένους για την πόλη. Ο Αθανάσιος αρχικά αρνήθηκε την πρόταση, αλλά ύστερα από την επιμονή του Ευγένιου Βούλγαρη και των Θεσσαλονικέων ανέλαβε τη διεύθυνση της Σχολής για δύο έτη (1758 -1760), όπου εργάσθηκε ως άριστος διδάσκαλος με καλλίκαρπη δράση. Παράλληλα διηκόνησε με ιδιαίτερο ζήλο το Ιερό Θυσιαστήριο, κηρύττοντας ανελλιπώς τον Θείο Λόγο και καθοδηγώντας πνευματικά το υπόδουλο Γένος.

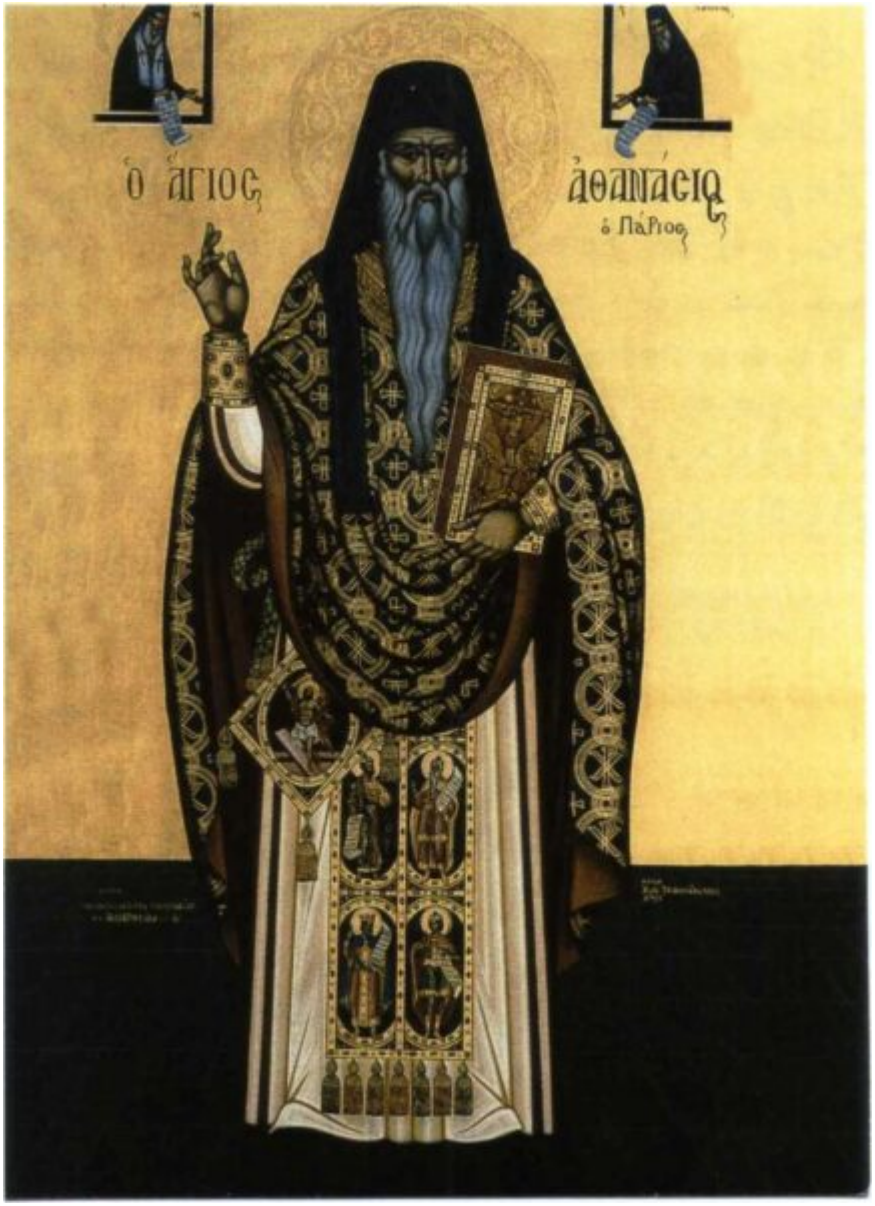

Το 1760 ο Αθανάσιος αναγκάσθηκε όμως να εγκαταλείψει τη Θεσσαλονίκη και τη Σχολή και να καταφύγει στην Κέρκυρα, αφού η επιδημία πανώλης που ενέσκυψε στην πόλη, οδήγησε και στο κλείσιμο της Σχολής. Η ευρυμάθεια και η πνευματική πολυπραγμοσύνη του φημισμένου θεολόγου, φιλοσόφου και φυσικομαθηματικού

Νικηφόρου Θεοτόκη (1731 -1800) προσέλκυσε τον Αθανάσιο που διψούσε για διεύρυνση του πνευματικού του επιπέδου, στο να παρακολουθήσει στην Κέρκυρα κοντά στον επιφανή διδάσκαλο μαθήματα φιλοσοφίας, φυσικής και ρητορικής κατά τα έτη 1760-1764. Το 1764 προσκλήθηκε από τον συμμαθητή του στην Αθωνιάδα Σχολή, Παναγιώτη Παλαμά (1722 -1803), για να διδάξει στην Παλαμαία Σχολή του Μεσολογγίου, η οποία ιδρύθηκε το 1760 από τον φίλο και συμμαθητή του, ο οποίος είχε εκτιμήσει ιδιαίτερα τις ικανότητες και το ήθος του Αθανασίου. Έτσι ο Αθανάσιος εγκατέλειψε τις σπουδές του στην Κέρκυρα και έφτασε στο Μεσολόγγι, όπου δίδαξε μέχρι το 1767, ενώ παράλληλα εξήσκησε με επιτυχία και τα καθήκοντα του ιεροκήρυκος, αφού με τα φλογερά του κηρύγματα αναπτέρωνε το εθνικοθρησκευτικό συναίσθημα του λαού. Το 1767 μετέβη στη Θεσσαλονίκη, όπου ανέλαβε για τέσσερα έτη (1767 -1771) τη διεύθυνση του «Ελληνομουσείου». Έτσι για δεύτερη φορά ανέλαβε ο Αθανάσιος τη σχολαρχία της περίφημης Σχολής του Γένους της Θεσσαλονίκης.

Όμως το 1771 και μετά το ξέσπασμα των Ορλωφικών προσκαλείται από το Οικουμενικό Πατριαρχείο να αναλάβει τη σχολαρχία της Αθωνιάδος Σχολής στο Άγιο Όρος. Ο Αθανάσιος αναλαμβάνει Σχολάρχης και παραμένει στη θέση αυτή επί έξι έτη (1771 -1777). Κατά την παραμονή του στο Άγιο Όρος και συγκεκριμένα το 1775 χειροτονήθηκε ιερέας από τον ευρισκόμενο στο Αγιώνυμο Όρος άγιο Μακάριο τον Νοταρά Αρχιεπίσκοπο Κορίνθου (1731 -1805). Την εποχή όμως αυτή το Άγιο Όρος συνταράσσεται από την κολλυβαδική έριδα και ο Αθανάσιος αναδεικνύεται ένθερμος υπερασπιστής του κολλυβαδικού κινήματος, της περίφημης Φιλοκαλικής Αναγέννησης, μαζί με τους στενούς συνεργάτες του, Μακάριο Νοταρά Αρχιεπίσκοπο Κορίνθου και Νικόδημο Αγιορείτη. Σκοπός του πνευματικού κινήματος των Κολλυβάδων ήταν η επιστροφή στην αρχαία εκκλησιαστική παράδοση με ιδιαίτερη έμφαση στη σημασία της Κυριακής ως ημέρας της Αναστάσεως του Κυρίου μας και στη συχνή Θεία Μετάληψη. Η κολλυβαδική έριδα συνεκλόνισε το Άγιο Όρος στα μέσα του 18ου αιώνα σε τέτοιο βαθμό, ώστε ο Αθανάσιος συκοφαντήθηκε και διώχθηκε από τους αντιπάλους του ως αιρετικός, γεγονός που οδήγησε το 1776 στην καθαίρεσή του. Όμως το 1781 αποκαταστάθηκε και πάλι στην κανονική του θέση, αφού οι κατηγορίες εναντίον του αποδείχθηκαν ανυπόστατες.

Μετά την αναχώρησή του από το Άγιο Όρος αναλαμβάνει για τρίτη φορά τη σχολαρχία του «Ελληνομουσείου» της Θεσσαλονίκης κατόπιν επίμονης πρόσκλησης των Θεσσαλονικέων. Κατά την περίοδο αυτή το «Ελληνομουσείο» γνώρισε μεγάλη ακμή και φήμη, γεγονός που παρακίνησε τον Οικουμενικό Πατριάρχη στο να προσκαλέσει τον Αθανάσιο για να αναλάβει τη σχολαρχία της περίφημης Πατριαρχικής Σχολής της Κωνσταντινουπόλεως, αφού σύμφωνα με το

Οικουμενικό Πατριαρχείο ήταν ο πλέον κατάλληλος και καταξιωμένος διδάσκαλος. Μάλιστα η επιθυμία του Πατριαρχείου στο να αναλάβει ο Αθανάσιος τη σχολαρχία της Πατριαρχικής Σχολής ήταν τόσο μεγάλη και επίμονη, ώστε του προτάθηκε να καθορίσει ο ίδιος το ποσό της αμοιβής του, αλλά και να επιλέξει την περιοχή, στην οποία επιθυμεί να χειροτονηθεί Μητροπολίτης. Ο επιφανής όμως διδάσκαλος και ακαταπόνητος αγωνιστής της ορθοδόξου παραδόσεως αρνήθηκε τη δελεαστική αυτή πρόταση, λέγοντας χαρακτηριστικά «τάς μέν ἀρχιερατείας τιμῶ καί προσκυνῶ, ἀλλά ἐγώ δέν εἶμαι ἄξιος ..... διά τοῦτο ἄφετέ με, παρακαλῶ, ἐδῶ εἰς τά πέριξ νά ὠφελῶ ὅσον δύναμαι τούς ἀδελφούς μου καί τό Γένος».

Έτσι το 1786 και σε ηλικία εξήντα πέντε ετών ο Αθανάσιος αποφασίζει να εγκαταλείψει τη Θεσσαλονίκη και να μεταβεί στην πατρίδα του, την Πάρο, για να επιδοθεί στην άσκηση και τη συγγραφή, έχοντας αποκτήσει ήδη πολλές γνώσεις, αλλά και πολυτιμότατη πνευματική εμπειρία. Μάλιστα η επιθυμία του ήταν να εγκαταβιώσει στη Μονή του Αγίου Μηνά, όπου υπήρχαν και τα πατρικά κτήματα. Ο

Αθανάσιος επιβιβάσθηκε σε πλοίο στη Θεσσαλονίκη με προορισμό την Πάρο, αλλά το πλοίο προσάραξε στη μυροβόλο και αγιοτόκο νήσο Χίο, όπου έγινε δεκτός με πολλή χαρά από τους άρχοντες του νησιού. Ενδεικτικό είναι ότι μετά την άφιξή του, του παραχωρήθηκε από τους Δημογέροντες της Χίου ως κατοικία το μονύδριο της Αγίας Τριάδος στο Παλαιόκαστρο που αποτέλεσε το κάθισμά του και στο οποίο επιδόθηκε με ιδιαίτερη επιμέλεια στην προσευχή και το συγγραφικό του έργο. Την εποχή όμως αυτή οι φιλοπρόοδοι και φιλομαθείς Χίοι επιθυμούσαν να ιδρυθεί στο νησί τους μία σχολή που θα ήταν ανώτερη των ενοριακών – συνοικιακών σχολείων και εφάμιλλη των περιώνυμων σχολών της εποχής, όπως της Ευαγγελικής και της Αθωνιάδος Σχολής. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού θεωρούσαν ιδιαίτερα ευεργετική την παρουσία του Αθανασίου, ο οποίος ήταν ένας φωτισμένος διδάσκαλος με μεγάλη εμπειρία και πανελλήνια φήμη. Έτσι άρχισαν να προσπαθούν να πείσουν τον Αθανάσιο να παραμείνει στη Χίο και να αναλάβει τη διδασκαλία στην υπό ίδρυση σχολή. Ο Αθανάσιος δέχθηκε τελικά να παραμείνει προσωρινά στη Χίο και να διδάξει στη σχολή μέχρι να τελειώσει ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος (1787 -1792), ο οποίος είχε ήδη ξεσπάσει. Όμως η παραμονή του Αθανασίου στη Χίο παρατάθηκε, αφού αφενός μεν ο πόλεμος δεν είχε σταματήσει, αφετέρου δε οι Χίοι άρχισαν να ασκούν πιέσεις στον Αθανάσιο να παραμείνει στο νησί και να αναλάβει τη σχολαρχία και το διδακτικό έργο της Σχολής της Χίου. Μάλιστα για την επίτευξη του σκοπού αυτού ζητήθηκε η βοήθεια και η μεσολάβηση του φίλου και ομόφρονός του, αγίου Μακαρίου του Νοταρά Αρχιεπισκόπου Κορίνθου, ο οποίος την εποχή αυτή εγκαταβιώνει στη Χίο, καθώς και του οσίου Νήφωνος του Κοινοβιάρχου. Έτσι κατά τη διάρκεια της προσωρινής ήδη παραμονής του Αθανασίου στη Χίο άρχισε η λειτουργία της Σχολής της Χίου, η οποία επισήμως λειτούργησε το 1792. Σχολάρχης ανέλαβε ο ίδιος ο Αθανάσιος, ο οποίος διατήρησε τη θέση αυτή μέχρι το 1811. Η περίφημη Σχολή της Χίου απέκτησε πανελλήνια φήμη και ακτινοβολία, αφού με τη φωτισμένη πνευματική καθοδήγηση του Διδασκάλου και Σχολάρχου της, Αθανασίου του Παρίου, κατέστη η πνευματική κυψέλη, στην οποία καλλιεργήθηκαν τα ελληνοχριστιανικά ιδεώδη και η ανάγκη διατήρησης της ελληνορθοδόξου παραδόσεως ως ασπίδας προστασίας απέναντι στο ευρωπαϊκό πνεύμα του Διαφωτισμού, το οποίο ωθούσε προς τον ορθολογισμό και την αθεΐα. Ενδεικτικό είναι ότι στη Σχολή της Χίου φοίτησαν μαθητές από την Πελοπόννησο, την Κρήτη, τα νησιά του Αιγαίου, τη Σμύρνη, τη Θεσσαλονίκη και την Κωνσταντινούπολη. Παρόλο όμως που η Σχολή της Χίου είχε αποκτήσει μεγάλη φήμη και είχε διαγράψει μία ανοδική πορεία και άνθηση χάρη στον σοφό, πολυμαθή, εργατικό και καταξιωμένο διδάσκαλό της, άγιο Αθανάσιο τον Πάριο, ο οποίος διακρινόταν για τις σπάνιες αρετές και τον ανεπίληπτο βίο του, αναγκάσθηκε να παραιτηθεί από τη Σχολή το 1811, κατηγορούμενος από τους ιδεολογικούς αντιπάλους του ως συντηρητικός και ως

φλογερός ζηλωτής της ορθοδόξου παραδόσεως.

Μετά από την παραίτησή του αποσύρθηκε στο μονύδριο του Αγίου Γεωργίου του Ρεστά, το οποίο βρίσκεται βορειοδυτικά της πόλεως της Χίου, ιδρύθηκε δε το 1770 από τον Χίο μοναχό Νείλο τον Καλόγνωμο που υπήρξε συμμοναστής του αγίου Μακαρίου του Νοταρά Αρχιεπισκόπου Κορίνθου. Στο γαλήνιο και καταπράσινο περιβάλλον του μονυδρίου του Αγίου Γεωργίου του Ρεστά εγκαταβίωσε έχοντας ως συνοδεία του τον ιερομόναχο όσιο Νικηφόρο τον Χίο (1750 – 1821) και τον ιερομόναχο Ιωσήφ τον εκ Φουρνά της Ευρυτανίας. Εκεί επιδόθηκε με ιδιαίτερο ζήλο στην προσευχή, τη νηστεία και τις αγρυπνίες, αλλά και στο πολυσχιδές συγγραφικό του έργο. Σε ηλικία ενενήντα δύο ετών και συγκεκριμένα στις 24 Ιουνίου του έτους 1813 παρέδωσε ειρηνικά το πνεύμα του στον δικαιοκρίτη και στεφανοδότη Κύριο, τον Οποίο σε όλη του την επίγεια πορεία υπηρέτησε και υπερασπίσθηκε με ξεχωριστό σθένος. Ενταφιάσθηκε στη νότια πλευρά του καθολικού και μάλιστα στον ίδιο χώρο, όπου παλαιότερα είχε ενταφιασθεί ο ιδρυτής του μονυδρίου, Νείλος ο Καλόγνωμος.

Ο λαμπρός και επιφανής αυτός διδάσκαλος με την ανεκτίμητη πνευματική προσφορά στο ελληνορθόδοξο Γένος μας, κατετάγη επίσημα στο αγιολόγιο της Ορθοδόξου Εκκλησίας με απόφαση του Οικουμενικού Πατριάρχου Βαρθολομαίου Α΄ στις 9 Ιανουαρίου 1995, η δε μνήμη του καθιερώθηκε να τιμάται στις 24 Ιουνίου, την ημέρα δηλαδή της οσιακής κοιμήσεώς του στη μυροβόλο και αγιοτόκο νήσο Χίο. Δέκα έτη μετά από την επίσημη κατάταξή του στο ορθόδοξο αγιολόγιο και συγκεκριμένα στις 25 Ιουνίου 2005 τελέσθηκαν με την πρέπουσα εκκλησιαστική λαμπρότητα από τον αοίδιμο Μητροπολίτη Παροναξίας κυρό Αμβρόσιο Στάμενα (+ 25 Μαρτίου 2008) τα εγκαίνια του περικαλλούς Ιερού Ναού επ’ ονόματι του Αγίου Αθανασίου του Παρίου στο χωριό Κώστος Πάρου,το οποίο είναι και γενέτειρά του.Την ημέρα αυτή των εγκαινίων του ναού του Αγίου εορτάζεται πανηγυρικά και η μνήμη του στη νήσο Πάρο.Η μνήμη του τιμάται επίσης στον Ιερό Ναό της Αγίας Μαρίνης Αντιπάρου, αλλά και στον Ιερό Ενοριακό Ναό της Μεταμορφώσεως Σωτήρος Χριστού Λιβαδίων πόλεως Χίου, όπου το αριστερό του κλίτος (παράβημα) τιμάται από τις 24 Ιουνίου 2001 στον άγιο Αθανάσιο τον Πάριο. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι το μονύδριο του Αγίου Γεωργίου του Ρεστά, όπου ο άγιος αποσύρθηκε από το 1811 μέχρι την οσιακή του κοίμηση στις 24 Ιουνίου 1813, περιήλθε το 1998 στην ενορία Μεταμορφώσεως Σωτήρος Χριστού Λιβαδίων, της οποίας έκτοτε αποτελεί μετόχιο. Λείψανα του Αγίου φυλάσσονται στους Ιερούς Ναούς Μεταμορφώσεως Σωτήρος Χριστού Λιβαδίων Χίου (τμήμα της τιμίας κάρας), Αγίου Αθανασίου Παρίου Κώστου Πάρου, Παναγίας Εκατονταπυλιανής Πάρου και Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου Χώρας Νάξου, ενώ την ασματική του ακολουθία εποίησε ο Μοναχός Γεράσιμος ο Μικραγιαννανίτης. Αξιολογότατο είναι

και το συγγραφικό έργο του αγίου Αθανασίου του Παρίου, αφού χάρη στην πλούσια συγγραφική του δραστηριότητα αναδείχθηκε με τη διδασκαλία και τις συγγραφές του ως ένας από τους μεγαλύτερους και πολυγραφότερους θεολόγους και διδασκάλους στα τέλη του 18ου και τις αρχές του 19ου αιώνα. Τα φερόμενα έργα του υπολογίζονται σε 85 και κατατάσσονται στις εξής κατηγορίες: Αντιρρητικά – Πολεμικά, Δογματικοκανονικά, Λειτουργικά, Διδακτικά, Αγιογραφικά – Υμνολογικά, Ομιλίες – Λόγοι και Επιστολές.

Η πνευματική προσφορά του λαμπρού διδασκάλου του Γένους και ακαταπόνητου αγωνιστού των δογμάτων της πίστεώς μας και της ορθοδόξου παραδόσεως, αγίου Αθανασίου του Παρίου, υπήρξε ανεκτίμητη και πολυτιμότατη για τη διατήρηση του ορθοδόξου φρονήματος του Γένους μας. Ο «ἄκρος ζηλωτής τῶν πατρῴων τῆς εὐσεβείας δογμάτων» άγιος Αθανάσιος ο Πάριος, όπως χαρακτηριστικά αποκαλείται από τον βιογράφο του, Ανδρέα Ζ. Μάμουκα, υπήρξε βαθύτατα πατερικός και ησυχαστικός και αναδείχθηκε ηγετικό και δυναμικό στέλεχος του κολλυβαδικού κινήματος, αγωνιζόμενος με σθένος για τη διατήρηση της σχέσεως του ελληνορθοδόξου Γένους μας με την παράδοση, δηλαδή με την ομαλή και απρόσκοπτη συνέχεια της εν Χριστῷ ζωής. Παράλληλα αγωνίσθηκε και για την ύπαρξη μιας παιδείας, η οποία θα πρέπει να στηρίζεται στην παράδοση του Γένους, να μην θεοποιεί τη γνώση και να αποκαθαίρει την ψυχή του ανθρώπου από τα πάθη, καθιστώντάς τον ηθικό και ενάρετο. Ο ευρυμαθής και σοφός άγιος

Αθανάσιος ο Πάριος υπήρξε βαθύτατα ευσεβής και εξαιρετικά φιλακόλουθος, θεωρώντας την ορθόδοξη πίστη ως καθολικό τρόπο ύπαρξης και τη λατρεία ως χώρο μέσα στον οποίο διασώζεται η παράδοση ή από τον οποίο ξεκινά η αλλοτρίωσή της με το πρόσχημα της «ανανεώσεως». Γι’ αυτό και έδινε ιδιαίτερη σημασία στην τιμή των αγίων, οι οποίοι θεωρούνται ως οι κύριοι συντελεστές για την πνευματική ακμή της Εκκλησίας. Ιδιαίτερη πνευματική βαρύτητα είχε για τον άγιο Αθανάσιο τον Πάριο η τιμή των νεομαρτύρων, αφού πρότεινε «νά τιμῶνται, ὅπως οἱ ἀρχαῖοι Μάρτυρες τῆς Ἐκκλησίας ἤ νά τιμῶνται ὡς ἅγιοι οἱ νεομάρτυρες καί πρίν ἀπό τήν ἔγκριση τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας», διότι με την τιμή τους αναπτερώνεται το εθνικοθρησκευτικό συναίσθημα του υπόδουλου λαού και ενδυναμώνεται η πίστη στα δύσκολα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Αξιομνημόνευτη ήταν η φιλανθρωπία και η αφιλαργυρία του, δεδομένου ότι απεβίωσε πάμπτωχος με μοναδική περιουσία μία ενδυμασία, έναν λύχνο και ένα μελανοδοχείο. Ο άγιος Αθανάσιος ο Πάριος συνέχισε την παράδοση των ανυπέρβλητων μαχητικών ιεραρχών, αγίου Γρηγορίου του Παλαμά (1357) και αγίου Μάρκου του Ευγενικού (1444) ,ασκώντας έντονη κριτική στην Ευρώπη και τη Δύση που γι’ αυτόν ήταν έννοιες ταυτόσημες. Έτσι δικαιολογείται και ο σθεναρός του αγώνας εναντίον της «αθεΐας» και του πνεύματος του Διαφωτισμού. Με τον όρο «αθεΐα» και «άθεος» δεν εννοούσε μόνο την απόρριψη του Θεού στη ζωή του ανθρώπου, αλλά και την απομάκρυνση από τον Θεό των Πατέρων ημών που είναι η Ορθοδοξία. Παράλληλα αντιμαχόταν την αποχριστιανοποίηση των ιδεολογικών συνθημάτων της Γαλλικής Επανάστασης, η οποία έκανε λόγο για ελευθερία, ισότητα και αδελφοσύνη, ενώ ήταν εναντίον και όλων αυτών που καταφεύγουν να σπουδάσουν στις ακαδημίες της Ευρώπης, διότι προσπαθούσαν να υποκαταστήσουν την ελληνορθόδοξη παράδοση με ιδεολογίες ξένες προς την πίστη μας, τις οποίες μάλιστα χαρακτήριζε «νεωτερισμούς». Οι θέσεις του για την Ευρώπη και την παιδεία της έγιναν αντικείμενο τέτοιας αρνητικής κριτικής από τους υπέρμαχους της ευρωπαϊκής σκέψεως και τους επιφανείς λογίους της εποχής του, όπως ήταν ο Αδαμάντιος Κοραής, ώστε τον θεωρούσαν «συντηρητικό» διδάσκαλο, άνθρωπο «περιορισμένου πνευματικού ορίζοντος», σύμβολο του «σκοταδισμού» και εκφραστή της «αντίδρασης». Όμως ο άγιος Αθανάσιος ο Πάριος μιμούμενος τους αρχαίους απολογητές της Εκκλησίας ανέλαβε να αποκρούσει τις κατηγορίες εναντίον του χριστιανισμού και ιδιαίτερα αυτούς που αμφισβητούσαν τη θεότητα του Ιησού Χριστού,καθώς και τα επιχειρήματα των αθέων οπαδών του Βολταίρου, αφού σύμφωνα με την άποψή του ο ευρωπαϊκός Διαφωτισμός συνδεδεμένος με την αθεΐα και υιοθετηθείς με τη Γαλλική Επανάσταση από το γαλλικό έθνος, ήταν πολύ πιο επικίνδυνος από τις αρχαίες αιρέσεις. Επικριτική ήταν και η θέση του απέναντι στον Παπισμό, ο οποίος εκμεταλλευόμενος την αμάθεια και τη φτώχεια του υπόδουλου ελληνικού λαού, επεδίωξε να τον αποσπάσει από την Ορθόδοξη

Εκκλησία και να τον προσδέσει στον Παπισμό που εισήγαγε τον σχολαστικισμό και τη φιλοσοφία στη Θεολογία ,ενώ κατήργησε τη χάρη που προσφέρει πλουσιοπάροχα το Άγιο Πνεύμα.

Η πολύτιμη και ανεκτίμητη πνευματική παρακαταθήκη που μας άφησε ο άγιος Αθανάσιος ο Πάριος, δίνει την ευκαιρία να επανεκτιμήσουμε στους σημερινούς χαλεπούς καιρούς μας τη βαρυσήμαντη πνευματική αξία της ελληνορθοδόξου παραδόσεως.Μιας παραδόσεως, της οποίας ανυποχώρητος υπερασπιστής υπήρξε ο οσιακώς κοιμηθείς στην ευλογημένη γη της μυροβόλου και αγιοτόκου νήσου Χίου στις 24 Ιουνίου 1813, άγιος Αθανάσιος ο Πάριος, ο λαμπρός αυτός διδάσκαλος του Γένους, ο πολυγραφότατος συγγραφέας, ο θαρραλέος ομολογητής της πίστεως, ο γνήσιος εκφραστής της πατερικής παραδόσεως, ο σθεναρός υπέρμαχος της ελληνοχριστιανικής παιδείας.